

Till Ålands lagting

Till lagtinget överlämnas landskapsregeringens förslag till vårbudget med budgetpolitiska mål.

Landskapsregeringen föreslår ett överskottsmål så att Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat senast år 2030.

Med beaktande av beräknade inkomster för planåren 2025 – 2027 föreslår landskapsregeringen resultatförbättrande åtgärder och nivåer för vad nettokostnaderna, kostnadstaken, högst kan uppgå till under åren 2025 – 2027.

Innehållsförteckning

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken	4
1.1 Politiska utgångspunkter	4
2.2 Ändringar från godkänd budget 2024	5
2.3 Landskapets finanser	6
3 Den makroekonomiska utvecklingen	7
3.1 Utsikterna i omvärlden 2024 och 2025	7
3.2 Utsikterna på Åland 2024 och 2025	8
3.3 Utvecklingen 2026 och 2027	8
3.4 Osäkerhet i prognosen	9
4 Budgetpolitiska mål	10
4.1 Överskottsmål	10
4.2 Kostnadstaket	11
4.2.1 Förslag till nivå på kostnadstaket 2025	11
4.2.2 Förslag till nivå på kostnadstaket 2026	11
4.2.3 Förslag till nivå på kostnadstaket 2027	11
5 Nettointäkter	14
5.1 Skatteintäkter	14
5.2 Finansiella nettointäkter	15
5.3 Trafikförseelseavgifter	15
5.4 Intäkter från utsläppsrättshandel	15
5.5 Avkastning från landskapets fastighetsverk	15
5.6 Avkastning från Ålands penningautomatförening	15
5.7 Intäkter från havsbaserad vindkraft	16
6 Kostnader	17
6.1 Preliminära kostnadsramar 2025–2027	17
6.2 Politikområde 1 – Lagtinget och landskapsrevisionen	17
6.3 Politikområde 2 - Regeringskansliet, Datainspektionen, Polismyndigheten, Ombudsmannamyndigheten, ÅSUB och Lagberedningen	18
6.4 Politikområde 3 - Finansavdelningens förvaltningsområde	20
6.5 Politikområde 4 - Social- och miljöavdelningen samt ÅMHM	21

6.6 Politikområde 5 - Utbildnings- och kulturavdelningen, Högskolan, Folkhögskolan, Musikinstitutet, Gymnasiet och Sjösäkerhetscentrum	24
6.7 Politikområde 6 – Näringsavdelningen och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet	26
6.8 Politikområde 7 - Infrastrukturavdelningen, Energimyndigheten och Fordonsmyndigheten	28
6.9 Politikområde 8 – Ålands hälso- och sjukvård	30
6.10 Ofördelade kostnader	31
7 Investeringar	33
8 Landskapets likvida ställning.....	34
9 Förslag till lagtingsbeslut.....	35

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken

1.1 Politiska utgångspunkter

En stabil ekonomi är en del i hållbarhetsarbetet. Genom att optimera resursanvändningen och förbättra produktiviteten säkerställs att de offentliga finanserna står starka över tid. Detta är inte bara bra för den ekonomiska tillväxten, utan det bidrar också till att trygga välfärden idag och i morgon.

Hållbara finanser innebär ett system där inkomster och utgifter balanseras så att dagens behov möts utan att äventyra framtida generationers möjligheter. Det leder till en mer robust ekonomi. Digitalisering och innovationsprojekt är centralt för en modern och effektiv förvaltning men även nödvändigt för att möta behovet av arbetskraft som kommer att bli en bristvara.

Denna vårbudget lämnas i ett osäkert läge med fortsatt krig i vårt närområde, en instabil situation på energimarknaderna i Europa och en tämligen hög om än avtagande inflation med ett högt ränteläge. Hög inflation leder till att reallönerna sjunker och värdet på sparande minskar. Hög skuldsättning gör dessutom åländska hushåll och företag känsliga för de stigande räntorna som följt av inflationen. Återkommande underskott i landskapets finanser har begränsat möjligheterna att göra nödvändiga investeringar, främst inom infrastrukturen.

Det finns dock ljus i tillvaron. Inflationen har sjunkit tillbaka jämfört med toppnoteringarna 2023 och räntorna förväntas följa efter. Arbetslösheten har återgått till mer normala nivåer efter att pandemin klingat av och restriktionerna slopats. Bokslutet för 2023 uppvisade ett betydligt lägre underskott än befarat.

Då regeringsprogrammet skrevs inför bildandet av regeringen Sjögren II bedömdes resultatförbättringsbehovet vara 25 miljoner euro eller 4 miljoner euro per år i 6 års tid för att nå ett nollresultat i budget till år 2030 vilket också i detta förslag sätts som landskapets överskottsmål. Trycket på kostnadsökningar, bland annat via avtal, inflation och avskrivningar, i förhållande till intäktsprognoserna gör att landskapsregeringen i nuläget bedömer att det krävs ytterligare resultatförbättringar för att nå överskottsmålet. Landskapsregeringen föreslår därför, förutom kravet på en resultatförbättring om 4 miljoner euro per år ytterligare åtgärder som framgår under respektive politikområde.

Åtstramningen av ekonomin är nödvändig för att undvika snabbt ökande underskott och för att minska risken för skuldsättning till följd av driftskostnader. Det finns inget som tyder på underskotten i ekonomin kommer att lösa sig utan åtgärder. En ansvarsfull ekonomisk politik på utgiftssidan och en tillväxt- och attraktionskraftspolitik som ger ökande intäkter är sammantaget det som stabiliserar landskapet Ålands ekonomi.

Trots behovet av resultatförbättringar och den medföljande åtstramningen så förverkligar landskapsregeringen sitt regeringsprogram och andra behövliga och viktiga reformer. En åtstramning av ekonomin och en allmän effektivisering av landskapets verksamheter skapar samtidigt positiva effekter som möjliggör utveckling.

Denna vårbudget är inte en vanlig årsbudget som beskriver alla landskapets verksamheter. Landskapsregeringen vill ändå i korthet beskriva en del av det pågående arbetet som har sin grund i regeringsprogrammet och annat som i dagsläget bedöms viktigt och nödvändigt.

- Den havsbaserade vindkraften kan innebära många positiva saker för landskapet Åland. Utredningar ska klarlägga vilka inkomster som kan förväntas i form av skatter och arrenden. Landskapsregeringen arbetar för att auktioneringen av havsområden norr om Åland kan ske under år 2025.
- Prioritering av processkartläggning och strukturering av data vilket möjliggör digitalisering, implementering av AI och medborgartjänster.
- Det generella beredskapsarbetet förstärks kontinuerligt.
- Landskapsregeringen prioriterar arbetet med skattegränsen genom en blandad referensgrupp bestående av parlamentariker, tjänstemän och näringslivsrepresentanter
- Arbetet med att stärka stödinsatser till elever som upplever nedsatt psykiskt välbefinnande fortsätter inom projektet barn och ungas hälsa och välmående
- Kvalitativ tillsynsverksamhet inom barnomsorg, grundskola och gymnasieutbildningen
- Arbetet att förverkliga den nya kulturpolitiska strategin
- Satsningar och marknadsföring av Åland som besöksdestination för kultur, idrott och friluftsliv
- Effektivitetsrevision av Ålands gymnasium
- Fastställande av en övergripande barn- och ungdomsstrategi för Åland
- Arbetet med en vårdstrategi för Åland har inletts vilken kommer att utgöra färdplanen för den vård Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) ska tillhandahålla.
- Inom sjötrafiken planeras en fristående enhet för skärgårdstrafiken i form av ett affärsverk eller bolag.
- Landskapsregeringen avser att söka extra anslag i enlighet med självstyrelselagen för finansieringen av nytt tonnage till skärgårdstrafiken.
- Landskapsregeringen kommer att avge ett lagförslag om upphandling under EU:s tröskelvärden. Förslaget ska innehålla möjligheten till att utmana landskapet (så kallade utmanarrätter) om att utföra vissa funktioner om detta kan göras på ett kostnadseffektivare sätt än i landskapets regi.
- Regelverket för hur avkastningen från Ålands penningautomatförening (Paf) ska användas revideras, dock så att den ursprungliga avsikten med stödjandet av den tredje sektorn kvarstår. Landskapsregeringen utreder samtidigt förutsättningarna att ombilda Paf till ett aktiebolag.

2.2 Ändringar från godkänd budget 2024

I vårbudgeten beskriver regeringen politikens inriktning på medellång och lång sikt. Om det under ett budgetår sker förändringar som inte var möjliga att förutse i samband med höstbudgeten kan regeringen lämna förslag till ändringar i Ålands budget för det löpande budgetåret. Det ska som huvudregel ske i form av ändringsbudgetar under våren och hösten. För 2024 har landskapsregeringen lämnat ett förslag till ändringsbudget gällande ÅHS anskaffning av ett nytt vårdinformationssystem.

I nära anslutning till denna vårbudget lämnar regeringen en ändringsbudget för 2024 till lagtinget. I den presenteras åtgärder inom bland annat följande områden:

- Havsbaserad vindkraft (projekt Sunnavind)
- Förlikning gällande elhybriden
- Minskning av beloppet för skatteavräkning 2022
- Investeringar i skärgårdstrafiken
- Löneharmoniseringspotter
- Underbefälsutbildning för polismyndigheten

2.3 Landskapets finanser

Det budgeterade underskottet för år 2023 uppgick inklusive två tilläggsbudgeter och en ändringsbudget till 29,5 miljoner euro.

Landskapet Ålands bokslut för 2023 uppvisade ett underskott på nästan fyra miljoner euro. Resultatet har påverkats av den höga inflationen som i genomsnitt uppgick till 7,9 procent under året samt av de allmänna lönejusteringarna på 2,15 procent från 1 juni 2023. Nettokostnaden per ålänning ökade med 5,2 procent och självfinansieringsgraden sjönk med 0,7 procentenheter.

Det budgeterade underskottet för år 2024 uppgår inklusive årets första ändringsbudget till 16 miljoner euro.

Det kan noteras att det finns en återkommande differens mellan de budgeterade och förverkligade resultaten som är förhållandevis stor. Det här förklaras huvudsakligen av att förverkligandegraden för inkomst- och kapitalöverföringarna är relativt låg (74,1% för 2023). Detta beror i sin tur på användningen av fleråriga så kallade reservationsanslag som budgeterats tidigare år. För att öka jämförbarheten mellan budget och bokslut avser landskapsregeringen därför att begränsa användningen av fleråriga överföringsanslag.

Den beräknade utvecklingen av skattefinansieringen visar på en relativt blygsam ökning under de kommande åren (se kapitel 6.1). Undantaget utgörs av en förväntad tillfällig kraftig höjning av avräkningen för år 2023 med ca 47 miljoner euro till följd av en stor extraordinär post i statsbokslutet för 2023. Det är av yttersta vikt för möjligheten att långsiktigt balansera landskapets ekonomiska situation att denna engångsinkomst avsätts för kommande framtida behov. Därmed kommer inte denna tillfälliga höjning av avräkningen enligt detta förslag att användas för att finansiera nya kostnadsdrivande reformer under perioden 2025-2027.

Nivån på skattefinansieringen är en viktig indikator på tillståndet i landskapets ekonomi. Över tid bör skattefinansieringen täcka verksamhetsbidraget. Detta är något som inte skett sedan 2017. En annan indikator är att årsbidraget bör täcka avskrivningarna. Detta uppfylls visserligen gott och väl i landskapets bokslut, men beror framförallt på en alldeles för låg investeringsnivå, vilket resulterat i en stor investeringsskuld.

Samtidigt som den långsiktiga utvecklingen av skattefinansieringen enbart är svagt stigande så ser landskapsregeringen en snabbare utveckling av kostnadsnivån, dels till följd av de nödvändiga satsningar som behöver göras, dels till följd av att den allmänna kostnadsutvecklingen stiger snabbare än skattefinansieringen. Därmed bedömer landskapsregeringen att det krävs resultatförbättrande åtgärder utöver det i regeringsprogrammet nämnda beloppet om 25 miljoner euro för att balansera landskapets finanser. Det är också utgångspunkten i det förslag till överskottsmål och kostnadstak som landskapsregeringen nu föreslår.

3 Den makroekonomiska utvecklingen

I detta avsnitt redovisas prognosen för den makroekonomiska utvecklingen på Åland och i övriga världen 2024–2027. Tyngdpunkten i avsnittet ligger på utvecklingen 2024 och 2025.

3.1 Utsikterna i omvärlden 2024 och 2025

BNP-tillväxt

Den *globala BNP-tillväxten* slutade 2023 på 3,1 procent enligt OECD. Hög inflation, snabbt stigande räntor och lågt förtroende bland hushåll och företag har hållit tillbaka tillväxten i omvärlden 2023. Utvecklingen skiljde sig dock åt mellan länder och regioner. Tillväxten var exempelvis betydligt starkare i USA än i euroområdet 2023 och indikatorer tyder på att den utvecklingen fortsätter 2024. Globalt väntas tillväxten sjunka till 2,9 procent innevarande år (2024) och stanna på 3,0 nästa år.

I *euroområdet* ökade BNP år 2023 med blygsamma 0,5 procent. För innevarande år räknar Europeiska centralbanken med en tillväxt på 0,6 procent, följt av 1,5 procent år 2025.

Sverige befinner sig i en lågkonjunktur, BNP sjönk med 0,2 procent 2023. Enligt finansdepartementets prognos förväntas det vända uppåt med en BNP-tillväxt om 0,7 procent 2024 och 2,5 procent 2025.

Även i *Finland* råder lågkonjunktur med negativ tillväxt i ekonomin. Under 2023 minskade landets BNP med 1,0 procent. Finansministeriet prognosticerar en nolltillväxt i år men bedömer att landets ekonomi vänder uppåt och växer med 1,6 procent 2025.

Inflation

Inflationen globalt avtog märkbart under 2023 och väntas fortsätta avta under innevarande och nästa år. Centralbankernas restriktiva penningpolitik med räntehöjningar har fått genomslag och dämpat den globala efterfrågan. Råvaru- och energipriserna som varit en starkt bidragande faktor till de snabbt accelererande priserna under de senaste åren, har också sjunkit från extremnivåerna och därmed bidragit till lägre inflation.

Den europeiska centralbanken prognosticerar att den s.k. HIKP-inflationen (dvs. exkl. räntor på bostadslån) för *euroländerna* hamnar på 2,6 för att sedan sjunka ytterligare till 2,1 procent 2025.

I *Sverige* har inflationen varit något högre än genomsnittet för euroområdet, vilket förklaras av att varupriserna ökat snabbare som en följd av att kronan har försvagats.

I *Finland* uppgick KPI-inflationen, som till skillnad från HIKP inkluderar räntor på bostadslån, år 2023 till 6,2 procent. I år (2024) bedömer finansministeriet att den faller till 1,9 procent för att 2025 sjunka ytterligare till 1,3 procent.

Arbetslöshet

Arbetslösheten i *euroområdet* uppgick i genomsnitt 6,5 procent under 2023. Under innevarande år väntas arbetslösheten stiga till 6,7 procent som en reaktion på den svaga ekonomiska tillväxten. Arbetslösheten väntas sedan minska något och motsvara 6,6 procent 2025.

I Sverige uppgick arbetslösheten till 7,7 procent 2023 och förväntas av finansdepartementet öka till 8,3 procent 2024 och 8,4 procent 2025.

Finansministeriet beräknar att arbetslösheten i Finland som 2023 uppgick till 7,2 procent, ökar till 7,4 procent 2024 för att sedan sjunka tillbaka till 7,2 procent 2025.

3.2 Utsikterna på Åland 2024 och 2025

ÅSUB:s lägesbedömning präglas fortsättningsvis av de återverkningar som det geopolitiska läget ger på ekonomin på Åland, i Norden och globalt. Den relativt höga inflationen och högre räntor präglar mer eller mindre alla sektorer i samhället, hushållen, företagen och den offentliga sektorn.

BNP-tillväxt

Enligt preliminära beräkningar från ÅSUB uppgick volymtillväxten i BNP till 3 procent 2023. I år räknar man med att BNP sjunker med 1 procent och för 2025 förväntas en BNP-tillväxt på strax under 2 procent. Den åländska BNP-tillväxten varierar mer från år till år än för större ekonomier såsom Sverige och Finland. Enskilda branschers och företags utveckling får lättare genomslag i den begränsade åländska ekonomin än i större och mer diversifierade ekonomier.

Inflation

Ålands KPI-inflation som inkluderar räntekostnader för bostadslån uppgick ifjol (2023) till rekordhöga 7,9 procent. Den åländska inflationen som vanligtvis följer den finska som helhet har i likhet med omvärldens sjunkit markant under det senaste året. En fortsatt minskad inflation är att förvänta enligt ÅSUB som räknar med en KPI-inflation på 1,9 procent 2024, följt av 0,8 procent 2025 och 1,4 procent 2026. Detta till följd av att en betydande del av inflationen förklaras av effekter av höjda räntor som väntas vara övergående.

Det bör noteras att ÅSUB:s konjunkturbedömning genomfördes innan den finska regeringens förslag i vårens rambudget, med bland annat höjd allmän momssats, justerade inkomstskatter och avdrag var känd. Dessa föreslagna förändringar har därmed inte beaktats i prognoserna. Den nu aviserade momshöjningen i Finland kommer sannolikt att leda till en temporärt något högre inflation än vad som antagits ovan. En momshöjning leder normalt endast till en engångshöjning av prisnivån som i sig inte påverkar inflationstakten, mätt i årstakt, mer än ett år framåt i tiden.

Arbetslöshet

Arbetslösheten föll snabbt tillbaka efter pandemin och 2023 låg arbetslösheten i genomsnitt på 4,2 procent. ÅSUB förväntar sig att läget på arbetsmarknaden förblir relativt stabilt, med en genomsnittlig arbetslöshet på 4,3 procent 2024 och 4,2 procent 2025.

3.3 Utvecklingen 2026 och 2027

Konjunkturläget i vår omvärld och på Åland väntas förbättras 2026 och 2027. Ökad tillväxt och minskad inflation stärker hushållens köpkraft. Förbättrad köpkraft i kombination med lägre räntor främjar en starkare tillväxt i hushållens konsumtion. Även företagens investeringar gynnas av lägre räntor, inte minst bostadsinvesteringar. Utvecklingen ger anledning att andas en viss optimism

inför de kommande åren. Det bör dock framhållas att prognoser som sträcker sig längre fram i tiden är av naturliga skäl är osäkra.

Nyckeltal makroekonomiska variabler

Procentuell förändring om inte annat anges. Utfall 2023, prognos 2024-2027

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP, euroområdet ¹	0,5	0,6	1,4	1,5	1,4
BNP, USA ¹	2,5	2,4	1,6	1,9	2
BNP, Sverige ¹	-0,2	0,7	2,5	3,2	2,4
BNP Finland ¹	-1,0	0	1,6	1,5	1,3
BNP, Åland ¹	3,0	2,0	2,0	2,0	i.u
Inflation, euroområdet ²	5,4	2,6	2,0	2,0	2,0
Inflation, USA ³	4,1	2,6	2,3	2,3	2,3
Inflation, Sverige ³	8,5	3,1	0,8	1,6	2,1
Inflation, Finland ³	6,2	1,9	1,3	1,4	1,8
Inflation, Åland ³	7,9	1,9	0,8	1,4	i.u
Arbetslöshet, Sverige	7,7	8,3	8,4	7,8	7,8
Arbetslöshet, Finland	7,2	7,4	7,2	6,7	6,3
Arbetslöshet, Åland	4,2	4,3	4,2	4,1	i.u.

¹ Fasta priser

² Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP)

³ Konsumentprisindex (KPI). Observera att statens planerade höjning av mervärdesskatten inte är beaktad i prognosen

Källor: Macrobond, Finansdepartementet, Finansministeriet och ÅSUB

3.4 Osäkerhet i prognosen

Inflationen på Åland liksom inom EU och USA har sjunkit tydligt från höga nivåer och väntas under 2024 fortsätta ner mot inflationsmålen. Denna utveckling är dock omgärdad av betydande osäkerhet. Det är möjligt att inflationen inte minskar lika snabbt som väntat. Även om den senaste utvecklingen signalerar en viss optimism kantas den av ett alltmer oroligt geopolitiskt läge. Eskaleringar i kriget mellan Ryssland och Ukraina, konflikterna i Mellanöstern och attackerna i Röda Havet är alla riskfaktorer som snabbt kan komma att leda till exempel högre energipriser och störningar i globala värdekedjor, vilket i sin tur kan ge upphov till kostnadsökningar för företag och större prisökningar för konsumenter.

4 Budgetpolitiska mål

4.1 Överskottsmål

Det finanspolitiska ramverket som nu införs är ett viktigt verktyg för att bidra till långsiktigt hållbara finanser. De budgetpolitiska målen i ramverket består av ett överskottsmål och ett kostnadstak för landskapet.

Enligt 4 § landskapslag om ändring av landskapslagen om landskapets finansförvaltning (2023:136) ska landskapsregeringen lämna förslag till mål för landskapets finansiella sparande till lagtinget. De huvudsakliga motiven bakom överskottsmålet är att det ska bidra till långsiktigt hållbara landskapsfinansier, tillräckliga marginaler så att stora underskott kan undvikas i lågkonjunkturer även vid en politik som aktivt motverkar lågkonjunkturer, en jämn fördelning av resurser mellan generationerna och ekonomisk effektivitet. Överskottsmålet ska gälla tills vidare och ses över vart sjätte finansår. Uppföljningen av överskottsmålet görs mot nedersta raden i resultaträkningen, dvs. räkenskapsperiodens under- eller överskott.

Landskapsregeringens förslag:

Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat senast år 2030.

Skälen för landskapsregeringens förslag: Det finns goda skäl för att tillse att överskottsmålet bidrar till att på sikt skapa en buffert för att kunna möta kraftiga nedgångar i konjunkturen utan att landskapet tvingas skuldsätta sig. Prognoserna för de kommande åren tyder på växande underskott i Ålands budget, om inte resultatförbättrande åtgärder i form av besparingar och intäktsökningar vidtas.

För år 2024 budgeteras ett underskott i landskapets finanser om drygt 16 miljoner euro. Ett överskottsmål om att Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat år 2030 lägger grunden för långsiktigt hållbara finanser. Att eliminera underskottet i finanserna till 2030 bedöms rimligt, att nå balans i budgeten tidigare än så bedöms medföra alltför stora negativa konsekvenser.

Utgående från Statskontorets förslag till statsbokslut för 2023 och preliminära befolkningsuppgifter uppgår beloppet för avräkningen till preliminärt drygt 247,1 miljoner euro jämfört med förskottet om drygt 201,6 miljoner euro. Det skulle då betyda en slutavräkning på närmare 45,5 miljoner euro. Om denna tillfälliga förstärkning av Ålands budget faktiskt infaller ges en unik möjlighet att skapa den behövliga bufferten för sämre tider. Regeringen föreslår därför att dessa eventuellt tillkommande medel reserveras för att möta sådana framtida behov. Med beaktande av att Ålandsdelegationen ännu inte fattat något beslut om dessa tillkommande medel har landskapsregeringen inte tagit upp beloppet vid uppgörandet av denna vårbudget.

Landskapsregeringens förslag till överskottsmål tar sikte mot år 2030 och den planerade resultatutvecklingen framgår av tabellen nedan (miljoner euro).

År 2025	År 2026	År 2027	År 2028	År 2029	År 2030
-20	-16	-12	-8	-4	0

4.2 Kostnadstaket

Enligt 4a § landskapslag om ändring av landskapslagen om landskapets finansförvaltning (2023:136) ska landskapsregeringen lämna förslag till tak för landskapets kostnader som ska användas i beredningen av Ålands budget och i genomförandet av den budgeterade verksamheten. Kostnadstaket anger nettokostnaderna i nominella termer och omfattar samtliga kostnader utom de finansiella. De takbegränsade kostnaderna utgörs av summan av budgetens politikområden 1–8. Kostnadstaket för landskapsbudgeten är ett centralt finanspolitiskt åtagande som främjar budgetdisciplin.

Ett viktigt syfte med kostnadstaket är att det ska ge förutsättningar för att uppnå överskottsmålet, dvs. att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar finanspolitik.

En del av kostnadstaket ska reserveras för oförutsedda kostnader (budgeteringsmarginal).

Kostnadstaket för de olika åren är i löpande priser genom att intäkts- och kostnadsposter har indexjusterats. Indexjusteringen görs i syfte att hantera inflationsrelaterad prisökning så att planerad verksamhet kan upprätthållas.

4.2.1 Förslag till nivå på kostnadstaket 2025

Landskapsregeringens förslag:

Kostnadstaket för Ålands budget fastställs för 2025 till 382,2 miljoner euro.

De takbegränsade kostnaderna beräknas uppgå till 374,7 miljoner euro 2025 (se tabell nedan). Samtidigt föreslås 7,5 miljoner euro lämnas obudgeterade under kostnadstaket för 2025 som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret (budgeteringsmarginal).

4.2.2 Förslag till nivå på kostnadstaket 2026

Landskapsregeringens förslag:

Kostnadstaket för Ålands budget fastställs för 2026 till 381,0 miljoner euro.

De takbegränsade kostnaderna beräknas uppgå till 373,5 miljoner euro 2026 (se tabell nedan). Samtidigt föreslås 7,5 miljoner euro lämnas obudgeterade under kostnadstaket för 2026 som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret (budgeteringsmarginal).

4.2.3 Förslag till nivå på kostnadstaket 2027

Landskapsregeringens förslag:

Kostnadstaket för Ålands budget fastställs för 2027 till 385,9 miljoner euro.

De takbegränsade kostnaderna beräknas uppgå till 374,7 miljoner euro 2027 (se tabell nedan). Samtidigt föreslås 11,2 miljoner euro lämnas obudgeterade under kostnadstaket för 2027 som en buffert för oförutsedda händelser under budgetåret (budgeteringsmarginal).

Skälen för landskapsregeringens förslag: Förslagen till kostnadstak är dimensionerat med utgångspunkt i överskottsmålet. Landskapsregeringen bedömer nu, att resultatförbättringsbehovet under perioden 2025-2030 är mer än de i regeringsprogrammet angivna ca 25 miljoner euro, för att överskottsmålet ska kunna nås. Med beaktande av ovanstående är målsättningen att år 2030 ska intäkter och kostnader vara i balans som ett resultat av olika resultatförbättrande åtgärder. En

ungefärlig nivå på resultatutvecklingen i miljoner euro kan sammanfattas enligt nedanstående tabell.

Kostnader netto	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027
(miljoner euro)				
Kostnadstak	-366,7	-382,2	-381,0	-385,9
Takbegränsade kostnader (netto) inkl. besparingar	-366,7	-374,7	-373,5	-374,7
Budgeteringsmarginal	0,0	-7,5	-7,5	-11,2
Budgeteringsmarginal %		2,00 %	2,00 %	3,00 %

Resultatutvecklingen kan sammanfattas enligt nedanstående tabell:

Kalkyl över resultat	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027
(miljoner euro)				
Centralt budgeterade nettointäkter	350,6	351,1	357,0	360,2
Takbegränsade kostnader (netto) inkl. besparingar	-366,7	-374,7	-373,5	-374,7
Underskott	-16,1	-23,6	-16,5	-14,5

Osäkerhetsfaktorer

Införandet av ett finanspolitiskt ramverk innebär också att det inledningsvis uppkommer ett antal frågeställningar kring hur det tidigare sättet att budgetera på ett smidigt och fungerande sätt ska anpassas till det nya sättet att budgetera i enlighet med ramverket. Införandet av ett kostnadstak innebär att samtliga kostnader som kan förutses ska rymmas under kostnadstaket.

En frågeställning som aktualiserats och behöver utredas vidare är hur reserverade penningautomatmedel ska hanteras inom ramverket. För närvarande bokförs budgeterade penningautomatmedel som inte förbrukats inom fyra år som en reservering i balansräkningen, för att i ett senare skede kunna återbudgeteras för projekt finansierade med penningautomatmedel. I samband med att medlen reserveras kostnadsförs de i resultaträkningen. Sådana kostnader, som ju inte kan betraktas som oförutsedda, bör i enlighet med ramverket ingå i de takbegränsade kostnader som ska rymmas inom kostnadstaket. Problemet är att det knappast i det skedet kommer att finnas utrymme under det fastställda kostnadstaket. Följaktligen uppstår då ett behov av att minska andra verksamhetskostnader i motsvarande mån, vilket knappast är en rimlig konsekvens.

Landskapsregeringen avser att återkomma med förslag till hur penningautomatmedel ska hanteras inom ramen för det finanspolitiska ramverket.

En annan osäkerhetsfaktor är hanteringen av investeringsprojekt som avslutas på grund av att de inte förverkligas. Under projekteringstiden har investeringsprojektet belastats med kostnader som skulle ha aktiverats i det fall att projektet skulle förverkligas. Om ett projekt inte förverkligas måste redan upparbetade kostnader kostnadsföras i resultaträkningen, vilket innebär en risk att kostnadstaket överskrids.

Under planperioden görs även en översyn av basbeloppen för landskapsandelarna.

Generellt kan man också konstatera att nivåerna på prisjusteringar och räntenivåer under planperioden är mycket svåra att förutse. De indexjusteringar som nu gjorts kan mycket väl visa sig vara för lågt beräknade. Detsamma gäller för nivåerna på avskrivningarna i och med att det inte i

dagsläget är känt vad de slutliga avskrivningsnivåerna blir såväl för pågående som för planerade investeringar och när de tidsmässigt faller ut.

5 Nettointäkter

Tabell över centrala intäkts- och kostnadsposter som inte ingår i politikområden:

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Kommentar
88900 Återförda anslag	104 454	110 350					61099 i budget 2024
89000 Skatter och liknande	298 257 654	324 346 187	318 746 000	322 381 000	328 316 000	332 109 000	
89200 Finansiella poster	997 840	4 136 310	2 835 000	1 310 000	621 000	182 000	
89210 Trafikförseelseavgifter				50 000	50 000	50 000	
89220 Intäkt auktionering utsläpp				2 000 000	2 000 000	2 000 000	
89230 Landskapets fastighetsverk	6 000 000	4 500 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	
89250 Penningautomatmedel	19 633 935	19 735 790	24 044 000	20 400 000	21 000 000	20 900 000	
89300 Av- nedskriv o just poster	-9 990 087	-10 429 290					På politikområden i budget 2024
89500 Särskilda bidrag	17 537 120						
Totalt	332 540 916	342 399 346	350 625 000	351 141 000	356 987 000	360 241 000	

5.1 Skatteintäkter

Av nedanstående tabell framgår beloppen för av Ålandsdelegationen fastställt förskott för år 2024 respektive preliminära uppgifter för åren 2025 – 2027 i enlighet med underlag i statens plan för de offentliga finanserna för åren 2025 – 2028.¹

Överföringar enligt självstyrelselagen				
	År 2024	År 2025	År 2026	År 2027
Avräkning	204 976 000	207 916 000	209 320 000	207 661 000
Skatteavräkning	114 700 000	110 715 000	115 186 000	120 568 000
Sammanlagt	319 676 000	318 631 000	324 506 000	328 229 000

I riket pågår ett lagstiftningsprojekt för att reformera penningssystemet. Där utreds bland annat införande av ett licenssystem för penningsspel senast den 1 januari 2026. Även lotteribeskattningen och samfundsbeskattning i anslutning till spelverksamhet ses över. Arbetsgruppens målsättning är att ett lagförslag ska skickas på remiss i början av sommaren 2024. För närvarande finns en osäkerhet kring eventuella följder av rikets kommande ändringar på överföringarna enligt självstyrelselagen. Landskapsregeringen arbetar för att de förändringar som införs i riket ska vara neutrala i förhållande till överföringarna enligt självstyrelselagen.

Apoteksavgiften har höjts baserat på utfall sedan år 2020. Såväl budgeten för år 2023 som 2024 synes vara för lågt tilltagna. Belopp som beaktats i planen är enligt nedanstående tabell.

Konto	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
640051 Apoteksavgifter	887 822	932 817	860 000	990 000	1 030 000	1 060 000

För medieavgiften har i det här skedet en justering motsvarande prognosticerad förändring i konsumentprisindex beaktats. Beloppet under moment 27000 för kostnader för upphovsrätter och överföring till radion är justerat på motsvarande sätt.

¹ År 2024 är förskottsbelopp enligt ÅD beslut. Statsbudgeten inklusive tb 1 minskar avräkningen med 3.144.000 euro. Slutregleringar och tilläggsförskott som hör till tidigare år ingår inte i tabellen.

Åren 2025 - 2027 är enligt statens plan för de offentliga finanserna. Eventuella slutregleringar och tilläggsförskott som hör till tidigare år ingår inte i tabellen.

Konto	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
640042 Medieavgift	2 583 648	2 447 360	2 710 000	2 760 000	2 780 000	2 820 000

5.2 Finansiella nettointäkter

Likviditetsutvecklingen är beroende av många faktorer så som totala investeringsvolymen och eventuella extra anslag i enlighet med självstyrelselagen samt utvecklingen av räntenivåerna. I det här skedet har det antagits att ränteintäkterna kommer att sjunka i förhållande till nivåerna åren 2023-2024. Med beaktande av att det under planperioden torde uppstå behov av intern eller extern upplåning har kalkylerade belopp för räntekostnader för likviditetslån upptagits. Se även kapitel 8 nedan.

Ränteintäkter på utestående lån beräknas minska något under de kommande åren, huvudsakligen beroende på minskad lånestock till följd av amorteringar.

Dividendintäkterna beräknas öka under åren 2025-2027. Dividender av landskapets aktieinnehav kan förväntas från bland annat Försäkringsbolaget Alandia, Rederi Ab Eckerö, Långnäs Hamn Ab samt Åland Post Ab.

5.3 Trafikförseelseavgifter

Nya inkomster från 1.4.2024 är trafikförseelseavgifter och överlastavgifter. I planen har inkomsterna uppskattats till 50.000 euro per år 2025 – 2027.

5.4 Intäkter från utsläppsrättshandel

Intäkter från handel med utsläppsrätter har till och med budgeten för år 2024 intäktsförts på moment 82300 Ålands energimyndighet. I och med att även sjöfarten kommer att ingå flyttas intäkten centralt till nytt moment 89220 Intäkter från auktionering av utsläppsrätter. Intäkterna har varierat mellan 162 tusen och 286 tusen under åren 2021-2024. I planen har 2 miljoner euro beaktats åren 2025 – 2027. Det belopp som beaktats baseras på samma andel som tidigare erhållits då industrin varit med i systemet (försiktighetsprincip). Denna andel bör dock vara avsevärt högre vad gäller sjöfarten. Förhandlingar med riket pågår kring hur stor andel som ska tillkomma Åland av intäkterna från sjöfartens handel med utsläppsrätter. Landskapsregeringen bedömer att Ålands andel ska ligga i storleksordningen 20 – 25 miljoner euro.

5.5 Avkastning från landskapets fastighetsverk

I planen har en avkastning om 5 miljoner euro per år beaktats 2025 – 2027.

5.6 Avkastning från Ålands penningautomatförening

Under åren 2025 – 2027 har ett årligt uttag om 20 miljoner euro beaktats. 15 miljoner euro till årlig fördelning samt 5 miljoner därutöver. Utbildningen inom informations- och kommunikationsteknik ("grit:lab") har beaktats fortgå och inkomster om 0,4 miljoner euro (år 2025 och 2027) respektive

0,5 miljoner euro (år 2026) beaktats. För projektet med fritidsaktiviteter för barn och unga har ett extra uttag om 0,5 miljoner euro beaktats åren 2026 och 2027.

Det ovan nämnda planerade införandet av ett licenssystem för penningspel i riket kommer att inverka på Ålands penningautomatförenings framtida avkastning.

5.7 Intäkter från havsbaserad vindkraft

Avsikten är att områden kommer att bjudas ut genom ett auktionsförfarande under år 2025. Framtida arrendeintäkter kan därmed uppstå tidigast från år 2026. Det är i detta skede mycket svårt att bedöma storleksordningen på de framtida intäkterna. I planen har uppskattade inkomster om 1 miljon euro beaktats 2026 och 2 miljoner euro 2027. Inkomsterna har beaktats under politikområde 7 infrastrukturavdelningen där kostnaderna för den havsbaserade vindkraften är budgeterade och är dimensionerade för att till viss del täcka kostnaderna.

6 Kostnader

Ålands budget delas in i åtta politikområden. Kostnadsramarna för politikområdena utgörs av summan av de medel som anslås på de moment som ingår i respektive politikområde.

Landskapsregeringens beslut om preliminära ramar baseras på beräkningar av volymutvecklingen i överföringssystemen och pris- och löneomräkningen av främst verksamhetsanslagen. Vidare har samtliga politikområden krav på resultatförbättringar i form av besparingar och/eller intäktsökningar för att överskottsmålet ska vara möjligt att nå.

6.1 Preliminära kostnadsramar 2025–2027

Regeringen har beslutat att följande ramar ska gälla för politikområdena i den fortsatta budgetberedningen:

Sammanställning av ramar per politikområde 2025 - 2027

Kostnader netto (miljoner euro, löpande priser)	Beräknat	Beräknat	Beräknat
Politikområde	2025	2026	2027
1 Lagtinget och landskapsrevisionen	-5,0	-5,0	-5,1
2 Regeringskansliet inkl. lagberedn, DI, ÅPM, ÅOM och ÅSUB	-27,7	-28,0	-28,8
3 Finansavdelningens förvaltningsomr. inkl. pensionsfonden	-56,6	-56,0	-56,0
4 Social- och miljöavdelningens förvaltningsomr. inkl. ÅMHM	-36,0	-35,4	-35,5
5 Utbildnings- och kulturavdelningens förvaltningsomr. inkl. mynd.	-72,1	-72,4	-72,7
6 Näringsavdelningens förvaltningsomr. inkl. AMS	-22,1	-21,8	-21,8
7 Infrastrukturavdelningens förvaltningsomr. inkl. FMÅ och ÅEM	-48,5	-45,5	-45,0
8 Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS)	-102,2	-106,6	-107,2
Summa politikområden	-370,1	-370,7	-372,0
Ofördelat	-4,6	-2,8	-2,7
Total summa	-374,7	-373,5	-374,7

De i tabellen angivna beloppen är preliminära och kan komma att justeras i den fortsatta budgetberedningen. Nedan beskrivs de åtta politikområden översiktligt. Det framgår till vad medlen används, en indikativ beräkning av anslagsbelopp per moment samt vilka förutsättningar och resultatförbättringar beräkningen av ramen för respektive politikområde grundas på.

6.2 Politikområde 1 – Lagtinget och landskapsrevisionen

Lagtinget utövar lagstiftnings-, budget- och kontrollmakt i enlighet med självstyrelselagen samt lagtings- och arbetsordningen. Det egentliga lagtingsarbetets omfattning beror på det antal

ärenden som landskapsregeringen och republikens president överlämnar till lagtinget samt på i vilken utsträckning ledamöterna själva utövar sin initiativrätt. Ledamotskapet i lagtinget kräver även insatser från ledamöterna i form av grupparbete, nordiska och övriga internationella kontakter, kunskaps- och informationsinhämtning samt utbildning på olika områden. Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision. Landskapsrevisionen ansvarar även för granskningen av EU-stöd, vilka beviljas inom ramen för EU:s strukturfondsprogram, i enlighet med de krav som EU-kommissionen ställt.

Kostnadsutveckling för politikområde 1

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
10100 Lagtinget, verksamhet	-2 335 178	-2 376 936	-2 694 000	-2 656 050	-2 708 626	-2 762 262
12010 Landskapsrevision, verksamhet	-193 462	-214 018	-240 000	-244 940	-249 930	-255 023
13010 Nordiska Rådet	-46 678	-24 145	-70 000	-33 750	-34 487	-35 241
11100 Lagtingets kansli	-1 332 228	-1 320 779	-1 605 000	-1 582 412	-1 611 813	-1 641 782
11130 Lagtingets bibl, verksamhet	-15 620	-11 738	-39 000	-24 552	-25 092	-25 644
11210 BSPC, Östersjösamarbete	-7 264	-16 079	-30 000	-81 702	-31 365	-32 055
11220 Dispositionsmedel, lagting	-234 437	-46 873	-110 000	-81 564	-83 094	-84 658
11290 Till lagt.grupp disp för kansl	-240 656	-243 047	-255 000	-255 000	-255 000	-255 000
Totalt	-4 405 524	-4 253 614	-5 043 000	-4 959 970	-4 999 409	-5 091 666

Inga större förändringar av verksamheten planeras förutom att lagtingets webbplats ska uppdateras.

På grund av personalförändringar vid Landskapsrevisionen är det svårt att uppskatta kommande års anslagsbehov. Beloppen i tabellen ovan baseras på samma antal personal samt inköp av revisionstjänster på samma nivå som tidigare år.

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår därmed till 5,0 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 5,0 miljoner euro och för 2027 till 5,1 miljoner euro.

6.3 Politikområde 2 - Regeringskansliet, Datainspektionen, Polismyndigheten, Ombudsmannamyndigheten, ÅSUB och Lagberedningen

Inom politikområde 2 finns Landskapsregeringen, Regeringskansliet, Datainspektionen, Ålands polismyndighet, Ålands ombudsmannamyndighet, ÅSUB och Lagberedningen. De verksamhetsområden som omfattas är författningsenliga frågor, offentlig förvaltning, externa relationer, allmän ordning och säkerhet, polisväsendet, allmänna val, kommunalförvaltning, kommunikation, digitalisering och informationsteknologi inom förvaltningen, tillståndsfrågor så som spel, lotterier och penninginsamlingar, jämställdhet, integration, radio- och television, postväsendet, personalpolitik och personaladministrativt arbete samt interna servicefrågor. Det övergripande ansvaret för allmänna förvaltningens kompetensutveckling och arbetet med att skapa tydliga och enhetliga riktlinjer för centrala frågor i förvaltningen omfattas också av verksamhetsområdet. Lagberedningen utgår en separat del inom politikområde 2.

Kostnadsutveckling för politikområde 2

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
20010 ÅLR, verksamhet	-888 768	-868 913	-953 000	-975 860	-994 227	-1 012 964
20020 ÅLR, dispositionsmedel, regeri	-89 058	-54 472	-73 000	-60 000	-60 000	-60 000
21010 Regeringskansliet, verksamhet	-3 277 905	-3 467 359	-3 585 000	-3 610 834	-3 736 193	-3 807 111
24010 Landsk stöd materialanskaffn	-272 125		0		-205 000	-175 000
25210 Serviceverksamhet	-254 698	-266 782	-399 000	-376 452	-321 042	-327 270
26000 Regeringen övriga kostnader	-167 380	-64 495	-240 000	-184 140	-188 191	-192 331
26004 Ålandsdelegationen	-3 139	-8 852	-11 000	-11 253	-11 501	-11 754
21510 Ål representation Helsingfors	-48 918	-48 445	-104 000	-69 110	-70 347	-71 607
22000 Främjande av jämställdhet	-67 611	-67 424	-95 000	-61 380	-62 730	-64 110
22500 Främjande av integration	-40 168	-40 632	-79 000	-73 628	-75 227	-76 862
26003 Utvecklo tillväxtp hållb Åland	-149 480	-133 289	-155 000	-143 576	-161 363	-149 611
21200 Digitalisering o inform teknol	-3 139 440	-3 879 630	-4 866 000	-5 206 600	-5 312 250	-5 420 194
21500 Kommunikationsverksamhet	-11 081	-95 016	-76 000	-87 978	-89 914	-91 892
25000 Utbildn,företagshälsöv,arbetar	-329 860	-406 481	-363 000	-406 246	-419 207	-432 453
23000 Valkostnader	-5 510	-176 183	-6 000	-45 012	-52 275	-213 701
23200 Stöd till politisk verksamhet	-22 039	-24 000	-23 000	-23 000	-23 000	-23 000
24000 Brand- och räddning	-10 736	-12 739	-80 000	-30 000	-35 000	-35 000
26002 Central Baltic 2014-2020	214					
26005 Central Baltic 2021-2027	-4 709	17 772	0	-1 569	-3 350	-5 168
26006 Nordiska skärgårssamarbetet	0	0	0	592	814	1 044
26007 Danaarv			0	0	0	0
26500 Konsumentskydd	-1 047	-1 933	-3 000	-3 069	-3 137	-3 206
27000 Radio- o TV-verksamhet	-2 665 167	-2 544 430	-2 710 000	-2 760 000	-2 780 000	-2 820 000
28010 Lagberedning	-912 369	-955 997	-1 201 000	-1 207 299	-1 222 221	-1 289 577
82000 ÅSUB	-661 817	-683 827	-714 000	-716 482	-722 138	-727 766
82200 Datainspektionen	-150 632	-130 072	-235 000	-234 201	-238 947	-243 790
82500 Ålands polismyndighet	-8 791 156	-9 085 420	-10 697 000	-10 991 694	-10 883 711	-11 175 879
82600 Ålands Ombudsmannamyndighet	-200 554	-201 389	-336 000	-377 480	-346 329	-353 161
82700 Lotteriinspektionen	15 590	14 000				
Totalt	-22 149 563	-23 186 006	-27 003 999	-27 656 271	-28 016 486	-28 782 363

Resultatförbättringar inom politikområdet som innebär minskad budgetbelastning om motsvarande 1,1 % årligen har beaktats. De åtgärder och inbesparingar som ramen fortsätter är en väsentlig minskning inom samtliga verksamheter vad gäller främst konsulttjänster, inventarier och material om totalt cirka 1 miljon euro under perioden 2025-2027. En prioritering krävs även vad gäller eventuella projekt inte minst inom digitalisering och informationsteknologi, en tydlig styrning av dessa projekt är också en politisk målsättning. Väsentliga kostnader av engångskaraktär under perioden 2025-2027 är valkostnader om 200.000 euro och 300.000 euro vad gäller kostnader kopplade till underbefälsutbildning inom Ålands polismyndighet.

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår till 27,7 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 28,0 miljoner euro och för 2027 till 28,8 miljoner euro.

6.4 Politikområde 3 - Finansavdelningens förvaltningsområde

Politikområde 3 Finansavdelningens förvaltningsområde omfattar

- *Finansavdelningens verksamhet* – Anslaget används till personalkostnader, tryckning av budgetförslag och årsredovisning, ersättning till Skatteförvaltningen, juridiska tjänster och experttjänster, beställningar av utredningar från ÅSUB, m.m.
- *Landskapsandelar och stöd till kommunerna* - Anslaget används till skattekomplettering enligt kap. 6 i LL (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna (dock omfattas inte landskapsandelar till bildningssektorn och sociala sektorn), kompensation för bortfall av kommunalskatt till följd av grundavdraget och resekostnadsavdraget samt kompensation för minskad samfundsskatt. Vidare har samarbetsstöd och stöd till kommuner med särskilt ansträngd ekonomi (likviditetsstöd) finansierats från anslaget).
- *Penningautomatmedel* - Anslaget används till verksamhetsstöd inom finansavdelningens ansvarområde till ideella föreningar och organisationer, investeringsstöd, evenemangsstöd och särskilda projekt för integration. Stöden finansieras fullt ut av penningautomatmedel.
- *Pensioner och pensionsrelaterade utgifter* - Anslaget används till lagbundna pensionsutgifter samt köp av pensions Servicetjänster. Från pensionsfonden kan till budgeten överföras ett belopp som får uppgå till högst tre fjärdedelar av landskapets årliga pensionsutgifter.
- *Räntestöd och landskapsborgen för privatbostäder* – Anslaget som i ändringsbudget föreslås överföras till politikområde 3 från politikområde 7 används för privatpersoners förvärv av första bostaden med stöd av LL (1994:41) om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar angående stöd vid förvärv av bostad (nytt moment 36000).
- *Bokföringsmässiga korrigeringar och ofördelade poster* - Anslaget används 2024 för avtalade lönejusteringspotter som ska fördelas till resp. moment där berörda personalkostnader bokförs. Tidigare år har förändringar i semesterlöneskuld bokförts mot detta moment. Anslaget kan också påföras kostnader för regleringar och korrigeringar.
- *Internhyra* - Anslaget används för internhyra för Alandica, Bergsskyddet, Eckeröhallen, Ribacka konferens, hangaren på flygfältet, Jan Karlsgårdens värdshus, Ålands sjöfartsmuseum, gamla internatet vid Folkhögskolan samt Enskärs sjöbevakningsstation.

Kostnadsutveckling för politikområde 3

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
30010 Finans, verksamhet	-2 263 710	-2 520 095	-2 965 000	-2 981 037	-3 053 589	-3 045 539
34000 Särskilda understöd	34 982	-1 088	0			
36000 Räntestöd landskapsb privatper				-50 000	-50 000	-50 000
39000 It-drifts o utvecklingskostn	-74 094					
39099 Internhyra	-2 776 774	-2 776 774	-2 780 000	-2 818 920	-2 866 842	-2 915 578
33000 LR andel o stöd kommunerna	-15 596 262	-24 156 792	-25 830 000	-26 200 000	-25 500 000	-25 500 000
35000 Penningautomatmedel	-5 791 842	-7 259 601	-4 509 000	-4 509 000	-4 509 000	-4 509 000
38000 Pensioner o pensionsrelat utg	-17 833 821	-20 177 220	-20 180 000	-20 011 040	-20 021 843	-20 032 883
39050 Bokföringsmässiga korr.	91 727	-120 408	-1 807 000	0	0	0
83100 Upphandlingsinspektionen	-35 302	-44 978				
Totalt	-44 245 097	-57 056 958	-58 071 000	-56 569 997	-56 001 273	-56 053 000

Beräkningen av ramen, som kan komma att justeras under den fortsatta budgetberedningen, grundar sig bland annat på

- Resultatförbättringar inom politikområdet som innebär minskad budgetbelastning om motsvarande 1,1 % årligen
- Ett avskaffande av sjukdomskostnadsavdraget 2025
- En minskad kompensationsgrad till kommuner för grund- och resekostnadsavdrag, motsvarande de ökade skatteintäkter kommunerna erhåller till följd av avskaffandet av sjukdomskostnadsavdraget
- Förväntat ökade kompensationskostnader för kommunernas minskade samfundsskatt 2025
- Ett uttag från pensionsfonden som begränsar den årliga budgetbelastningen till ca 20 miljoner euro
- Ingen indexuppräkning av internhyror 2025.

Utöver detta har landskapsregeringen gått in för ytterligare åtgärder för politikområdet. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- Servicecenter för ekonomi och upphandling

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar uppgående till 0,1 miljoner euro fördelat enligt följande:

Landskapsregeringens åtgärder för ytterligare resultatförbättringar	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
	0	0	100 000

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår till 56,6 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 56,0 miljoner euro och för 2027 till 56,0 miljoner euro.

6.5 Politikområde 4 - Social- och miljöavdelningen samt ÅMHM

Politikområde 4 omfattar

- *Social- och miljöavdelningens allmänna förvaltning, verksamhet* - I anslaget ingår utgifter för personal, inköp av tjänster, kompetensutveckling för avdelningens personal, tjänsteresor och handledning samt för litteratur, information, utbildning, utredningar, material, förnödenheter, teletjänster, annonsering och representation. Anslaget möjliggör bl.a. deltagande i det Nordiska samarbetet i Nordiska ministerrådets regi samt belastas av kostnaderna för förvaltningen av och utbetalningar för Nordiska ministerrådets hav- och kustarbetsgrupp samt havsförvaltning- och klimat.
- *Övriga sociala uppgifter* - Anslaget omfattar utredningar och forsknings- och utvecklingsverksamhet för framtagande av beslutsunderlag och bedömningar i samband

med ny lagstiftning och större projekt, tillsatta och nya arbetsgrupper och kommittéer samt utbildningar.

- *Övriga sociala uppgifter, överföring* - Finansiering av socialtrygghetsförmåner, för att i enlighet med gällande lagstiftning utges:
 - bostadsbidrag, moderskapsunderstöd, barnbidrag, underhållsstöd, stöd för tolkningstjänst för personer med funktionsnedsättning, skyddshemstjänster, social trygghet, utkomstskydd för personer med diagnosen fibromyalgi samt ett utvecklingsanslag för att omorganiseringen av socialvården och den förnyade lagstiftningen ska få avsedd effekt (år två av fem för 2024).
- *Kostnadsbaserade landskapsandelar och stöd inom socialvårdsområdet* - landskapsandelar för äldreomsorgen och den samordnade socialtjänsten med hänvisning till landskapslag (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.
- *Penningautomatmedel för social verksamhet* - Inom ramen för anslaget beviljas medel till ca femtio föreningar inom det sociala området. Därtill beviljas medel till pågående projekt (Barns och ungdomars psykiska hälsa och välmående, ANDTS-funktionen) samt med beaktande av fokusering på äldres sociala delaktighet.
- *Övriga hälso- och sjukvårdsuppgifter* - ingår utredningar och framtagande av beslutsunderlag, bedömningar, kostnader för arbetsgrupper, seminarier samt utbildningar i samband med ny lagstiftning. Även anslag för fortsatt implementering, uppföljning av Folkhälsostategin samt det 3 ½ åriga utvecklingsprojektet "Barn och ungas hälsa och välmående". Därtill ett riktat ekonomiskt stöd till Kumlinge apotek.
- *Allmän miljövard* – Kostnader för miljöaspekter som inte ryms in under något av miljöbyråns övriga moment. T.ex. om kemikaliefrågor, marknadskontroll, miljöskadefond, bränslekontroller och luftkvalitet.
- *Naturvard* – Kostnader för skydd, inventering och restaurering av natur samt återinförande av hotade eller försvunna arter, bekämpning av invasiva arter. Även skötselåtgärder inom naturreservat.
- *Penningautomatmedel för miljöverksamhet* - Verksamhetsstöd för miljöverksamhet och arbete för hållbar utveckling till ideella organisationer eller andra som uppfyller principerna för verksamhetsstöd.
- *Vattenförsörjning och vattenvård* - Vattenövervakning, dricksvatten och avlopp samt vattenförvaltning.
- *Cirkulär ekonomi* - Avfallsstatistik, informationskampanjer och för medlemskap i branschorganisationer. Understöd för insamling av skrotfordon.
- *Miljöhälsovård* - Övervakning av fisksjukdomen Infektiös Hematopoietisk Nekros (IHN), bikvalstersjukdomen Varroa, övervakning av potentiella utbrott av sjukdomar som ska bekämpas, övervakning av djurs identitet, registrering och djurförflyttningar, övervakning vid import och transporter av djur från andra EU-länder till Åland och kontroll av främmande ämnen i livsmedel. Upprätthållande av beredskapslager.
- *ÅMHH, verksamhet* - Kostnader för myndighetens verksamhet, lagstadgade uppgifter inom miljö och hälsoskydd inklusive tillsyn, klagomålsbaserad tillsyn.
- *ÅMHH laboratoriet* - laborativ verksamhet inom miljö, livsmedel och djursjukdomar.

Kostnadsutveckling för politikområde 4

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
40010 Soc- och miljö, verksamhet	-1 772 405	-1 801 982	-2 037 000	-2 043 595	-2 089 356	-2 131 413
41000 Övriga sociala uppgifter	-48 596	-75 014	-215 000	-219 945	-214 329	-197 674
41010 Övr sociala uppg, överföring	-12 575 931	-13 020 132	-14 000 000	-13 729 000	-13 869 000	-13 901 000
41500 LR andel o stöd socialv omr	-10 487 665	-9 185 870	-9 807 000	-10 238 508	-10 463 755	-10 714 885
44510 Paf-medel sociala sektorn	-3 608 720	-3 749 634	-3 800 000	-3 800 000	-3 510 000	-3 310 000
42000 Övrig hälso- och sjukvård	-66 987	-115 872	-195 000	-197 995	-171 491	-165 058
43000 Allmän miljöovård	-52 728	-83 243	-112 000	-114 576	-106 642	-98 303
44000 Naturvård	-393 020	-505 053	-761 000	-803 350	-776 447	-789 809
44520 Paf-medel miljö sektorn	-578 130	-662 886	-620 000	-467 000	-467 000	-437 000
45000 Vattenförsörjning- och vård	-301 951	-374 658	-1 223 000	-1 354 507	-1 355 879	-1 307 936
46000 Cirkulär ekonomi	-29 107	-33 583	-37 000	-37 563	-17 660	-17 993
47000 Miljöhälsovård	-135 648	-49 090	-98 000	-100 254	-60 639	-57 699
84810 ÅMHM, verksamhet	-1 651 585	-1 987 466	-2 253 000	-2 265 644	-2 282 375	-2 301 363
84820 ÅMHM, laboratoriet	-512 915	-567 070	-627 000	-654 552	-657 944	-662 854
Totalt	-32 215 388	-32 211 551	-35 785 000	-36 026 489	-36 042 516	-36 092 987

Väsentliga åtgärder som ramen förutsätter.

- Anpassning till minskad kostnadsnivå motsvarande 1,1 % per år har gjorts förutom gällande landskapsandelarna till kommunerna och KST. Kostnadsökningarna med oförändrad lagstiftning överstiger 1 miljon euro.
- Generellt arbete med att minska överföringarna
- Färre köpta utredningar
- Översyn av lagstiftningen som styr verksamheten vid ÅMHM

Utöver detta har landskapsregeringen gått in för ytterligare åtgärder för politikområdet. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- Justering av sociala stöd och hemvårdsstödet

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar uppgående till 1,2 miljoner euro fördelat enligt följande:

Landskapsregeringens åtgärder för ytterligare resultatförbättringar	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
	0	600 000	600 000

Landskapsregeringen följer effekterna av riksregeringens och de egna föreslagna inbesparingsåtgärderna och har beredskap att vidta åtgärder för de ekonomiskt mest utsatta grupperna inom kostnadstaket.

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår till 36,0 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 35,4 miljoner euro och för 2027 till 35,5 miljoner euro.

6.6 Politikområde 5 - Utbildnings- och kulturavdelningen, Högskolan, Folkhögskolan, Musikinstitutet, Gymnasiet och Sjösäkerhetscentrum

Politikområde 5 omfattar

- *Utbildnings- och kulturavdelningens verksamhet* – Anslaget används till personalkostnader, tjänsteresor, internutbildning m m samt Ålands landskapsarkiv verksamhet
- *Studiestöd* – I studiestödet ingår studiepenning, vuxenstudiepenning, försörjartillägg och bostadstillägg
- *Landskapsandelar och stöd till för utbildningsverksamhet* – Andelarna betalas ut till kommunerna för kostnader för barnomsorgen, grundskolan och grundskoleundervisningen för vuxna
- *Vuxenutbildning* – Anslaget avser sysselfrämjandefrämjande utbildning och svenska för inflyttade
- *Utvecklingsarbete inom utbildning* – Anslaget avser ingår utgifter för personalkostnader och inköp av experttjänster i anslutning till olika utvecklingsprojekt, fortbildningsinsatser, utvärderingar, utredningar och omvärldsbevakning
- *Biblioteksverksamhet* – Anslaget innehåller kostnader att upprätthålla ett gemensamt centralbibliotek för Åland tillsammans med Mariehamns stad
- *Landskapsandelar och stöd för medborgarinstitut och kulturverksamhet* – kostnader för ungdoms- idrotts- och kulturverksamhet samt verksamhetsstöd för Medborgarinstitutet
- *Ålands kulturdelegation* – Anslaget avser verksamhetskostnader, arvoden, residensverksamhet m m
- *Kultur- och kulturmiljöförvaltning* – Kostnader för utrednings- och undersökningsverksamhet gällande landskapets byggnadsarv, fornminnen, värdefulla kulturmiljöer samt skötselanslag m m
- *Penningautomatmedel för ungdomsarbete och idrott, kulturell verksamhet samt fritidssedel för barn och unga* – Anslagen går till föreningar och andra organisationer som bedriver ungdoms-, idrott- och kulturell verksamhet
- *Ålands museum* – Anslaget innehåller verksamhetskostnader för den museala verksamheten vid Ålands museum med dess bemannade sevärdheter
- *Högskolan på Åland* – Utbildar för arbetslivet på högskolenivå, arbetar med FUJ, samverkar med andra högskolor och samhället i övrigt
- *Ålands folkhögskola* – Erbjuder enligt folkbildningstraditionen allmänbildande och annan utbildning till ungdomar och vuxna
- *Ålands musikinstitut* – Anslaget innehåller kostnader för verksamhet och utbildning för barn och ungdomar i musik och dans
- *Ålands gymnasium* – Erbjuder allmänbildande gymnasieutbildning, grundläggande yrkesutbildning på gymnasienivå samt annan utbildning på gymnasienivå
- *Vuxenutbildning inom informations- och kommunikationsteknik* – Kostnader för utbildningen Grit:lab

- Ålands sjösäkerhetscentrum – Bedriver kursverksamhet som sjöfartsnäringsen, sjöskolorna och andra aktörer inom räddning och säkerhet behöver.

Kostnadsutveckling för politikområde 5

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
50010 Utb och kultur, verksamhet	-4 119 663	-4 421 932	-4 676 000	-4 775 548	-4 868 271	-4 962 727
50200 Studiestöd	-8 451 236	-8 946 657	-8 406 000	-9 035 860	-8 881 458	-9 033 803
52000 Andel kommunernas utbild verk	-12 163 487	-13 355 199	-13 934 000	-14 547 096	-14 853 417	-15 192 742
53500 Vuxen utbildning	-1 096 251	-1 477 708	-1 550 000	-1 568 259	-1 584 987	-1 601 692
53510 Utvecklingsarb inom utbildn	-499 548	-473 222	-555 000	-561 447	-567 403	-573 350
53520 Högskoleutbildning	-7 292 000	-7 535 000	-8 161 000	-8 256 633	-8 345 229	-8 435 864
50500 Bibliotek	-133 735	-135 082	-170 000	-171 864	-173 554	-175 235
51000 LR andel medb.insti o kulturv	-711 293	-726 129	-767 000	-799 516	-804 753	-816 839
51010 Ål Kulturdeleg o nord.kultursa	-35 701	-41 976	-43 000	-43 908	-43 770	-44 674
51100 Kultur o kulturmiljöförvaltn	-689 187	-708 802	-816 000	-819 866	-825 240	-830 472
51500 Paf-medel ungdom och idrott	-2 365 001	-2 417 473	-2 585 000	-2 457 230	-2 455 455	-2 455 685
51600 Paf-medel kultur	-3 414 866	-2 750 404	-2 437 000	-2 416 534	-2 303 344	-2 294 475
51700 Paf-medel fritidssedel barn			-1 000 000	0	-500 000	-500 000
54000 Ålands museum	57 658	-64 223	-181 000	-201 003	-200 914	-200 860
85000 Högskolan på Åland	821 541	1 197 068	0	-20 000	-20 000	-20 000
85100 Ål folkhögskola	-1 173 126	-1 191 708	-1 299 000	-1 308 377	-1 321 639	-1 329 482
85200 Ål musikinstitut	-1 321 757	-1 305 905	-1 532 000	-1 485 163	-1 497 711	-1 480 040
85500 Ål gymnasium	-20 976 647	-21 521 431	-22 453 000	-22 597 836	-22 793 972	-23 175 464
85590 Vuxenutb i inform o kommunikatio		-267 268	-500 000	-400 000	-500 000	-400 000
85600 Ål Sjösäkerhetscentrum	-886 448	-987 550	-1 347 001	-1 280 364	-1 420 301	-1 391 426
Totalt	-64 450 747	-67 130 602	-72 412 002	-72 746 503	-73 961 417	-74 914 829

Väsentliga åtgärder som ramen förutsätter.

- Anpassning till minskad kostnadsnivå motsvarande 1,1 % per år har gjorts förutom gällande landskapsandelarna till kommunerna.
- Översyn över antal undervisningsgrupper inom SFI
- Avtalet med Mariehamns stad gällande skötsel och underhåll av Pommern ses över
- Projektet Fritidssedeln för barn och unga omarbetas tillsammans med Ålands idrott och kommunerna för bättre utnyttjande
- En samlad översyn över skolornas verksamheter och möjligheter till effektiviseringar och besparingar behöver göras.

Utöver detta har landskapsregeringen gått in för ytterligare åtgärder för politikområdet. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- Den subjektiva rätten till barnomsorg utvärderas
- Studiestöden justeras till förmån för en kostnadsfri skola och indexeras ej ytterligare under 2025 - 2027
- Kostnaderna per utbildningsplats på andra stadiet och vuxenutbildning ses över inklusive av program och utbildningar.

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar uppgående till 4,4 miljoner euro fördelat enligt följande:

Landskapsregeringens åtgärder för ytterligare resultatförbättringar	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
	600 000	1 600 000	2 200 000

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår till 72,1 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 72,4 miljoner euro och för 2027 till 72,7 miljoner euro.

6.7 Politikområde 6 – Näringsavdelningen och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

Politikområde 6 omfattar

- *Verksamhet* - I anslaget ingår utgifter för personal, inköp av tjänster, kompetensutveckling för personal, tjänsteresor och handledning samt för litteratur, informationsverksamhet, utredningar, forsknings- och utvecklingsarbete inom politikområdets olika ansvarsområden, utgifter för register och system, hyror, material, förnödenheter, teletjänster, arrangemang av möten och konferenser samt representation. Anslaget möjliggör bl.a. deltagande i det Nordiska samarbetet i Nordiska ministerrådets regi. Vid Ams ingår verksamheten Åland Living och arbetspsykologuppgifter.
- Ungefär 15 procent av politikområdets utgifter utgörs av personalkostnader med beaktande av att Ams även handlägger studiestöd som budgeteras inom utbildnings- och kulturavdelningens politikområde. Under åren 2025 - 2027 uppnår många personer inom politikområdet pensionsålder och i slutet av perioden ska nya fleråriga EU-delfinansierade program utarbetas som ska gälla från år 2028. För att trygga verksamheten under omsättningen på personal och utökade arbetsuppgifter föreslås ingen ändring av verksamhetsutgifterna.
- *Överföringsutgifter* - Merparten av politikområdets budget är överföringsutgifter, dvs offentliga transfereringar till näringsliv, föreningar, myndigheter och enskilda med syftet att främja näringslivet, sysselsättningen och en regional balans. Till detta hör även att Ams ansvarar för studiestöd för att främja kunskapsutveckling. Finansiering till näringslivet tillgodoses även genom samarbetsavtal om låne- och garantiinstrument för att dela på riskerna. Till politikområdet hör även fiske-, skogs- och viltvård samt landsbygds- och skärgårdsutveckling vilka stöder verksamhetsområdet. Inom politikområdet ingår även inspektionsverksamhet, övervaknings och uppföljningsuppgifter.

Kostnadsutveckling för politikområde 6

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
60010 Näringsavdelningen, verksamhet	-2 127 336	-2 254 725	-2 491 000	-2 533 887	-2 584 788	-2 636 876
61000 Näringslivets främjande	-1 293 612	-1 317 229	-1 175 000	-1 302 095	-1 304 201	-1 306 351
61099 Återförda anslag			100 000	0	0	0
61100 Ålands landsbygdscentrum	-126 059	-109 137	-125 000	-128 745	-133 490	-138 334
62100 EU, ERUF och ESF 2014-2020	-36 971	677 002				
62102 EU, ERUF och ESF 2021-2027	-7	-2 243 197	-1 177 000	-883 000	-883 000	-883 000
62110 Förvaltningskostnader ERUF-ESF		-46 160				
61500 Främj av livsmedelsproduktion	-1 429 767	-826 501	-1 037 000	-1 037 276	-1 037 546	-1 022 822
61550 Avbytarservice	-291 927	-249 919	-350 000	-320 000	-320 000	-320 000
62300 EU, EJFLU 2014-2020	-5 639 647	-196 452				
62302 EU, EJFLU 2021-2027		-2 729 939	-5 219 000	-5 219 000	-5 219 000	-5 145 000
62390 Leaderfinansiering m paf-medel	-152 899	-98 677	-150 000	-150 000	-150 000	-141 000
63100 EU, ERUF 2007-2013	163	520				
62500 EU, EHFF 2014-2020	-627 536	154 407				
62502 EU,EHFFV 2021-2027			-590 000	-442 000	-442 000	-442 000
67000 Främj av fiskerinäringen	-105 214	-97 210	-120 000	-121 408	-124 780	-128 226
86500 Ålands fiskevårdscentrum	-595 945	-607 389	-633 000	-675 451	-687 852	-700 596
64000 Främjande av skogsbruket	-611 223	-341 141	-270 000	-334 709	-497 507	-501 383
65000 Jakt- och viltvård	42 770	26 863	20 000	2 346	4 642	6 988
86000 Arb.markn & studiestudietjänst.	-1 855 175	-1 883 729	-2 006 000	-2 073 924	-2 114 304	-2 155 496
86050 Sysselsätt. o arb.löshet.stöd	-6 601 610	-6 499 327	-6 873 000	-6 872 148	-6 915 130	-6 961 145
Totalt	-21 451 993	-18 641 940	-22 096 000	-22 091 297	-22 408 957	-22 475 241

Väsentliga åtgärder som ramen förutsätter.

- Resultatförbättringar inom politikområdet som innebär minskad budgetbelastning om motsvarande 1,1 % årligen
- Rambudgeten 2025 - 2027 har utarbetats med beaktande av att tillhandahålla långsiktig förutsägbara förutsättningar för aktörer inom den åländska ekonomin och investeringar för incitament till ökad sysselsättning och tillväxt. En stor del av transfereringarna är bundna i fleråriga näringspolitiska program fram till och med år 2027.
- Budgetramen är förhållandevis stabil under perioden 2025 - 2027. I praktiken förverkligas inte hela den årliga budgeten under aktuellt år eftersom en så stor del utgörs av överföringsutgifter med fleråriga anslag.

Utöver detta har landskapsregeringen gått in för ytterligare åtgärder för politikområdet. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- justering av arbetsmarknadsstöd
- ett nytt stödhanteringssystem utarbetas
- en översyn av de olika stödmodellerna och stödnivåerna vid näringsavdelningen
- finansieringen av fiskevården

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar uppgående till 1,3 miljoner euro fördelat enligt följande:

Landskapsregeringens åtgärder för ytterligare resultatförbättringar	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
	0	600 000	700 000

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår till 22,1 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 21,8 miljoner euro och för 2027 till 21,8 miljoner euro.

6.8 Politikområde 7 - Infrastrukturavdelningen, Energimyndigheten och Fordonsmyndigheten

Politikområde 7 omfattar

- *Infrastrukturavdelningens verksamhet* – Anslaget används till personalkostnader, rekrytering, resor och utbildning, juridiska tjänster och experttjänster. Anslaget är stabilt utan större förändringar.
- *Planläggning och byggnad* – Anslaget används till utveckling av plan-och byggnadslagstiftningen, energi och klimatdeklarationer. Kriterierna för dessa aktiviteter är lagstadgade.
- *Stöd för byggnadsrelaterade åtgärder* - Anslaget är fokuserat på energieffektivisering av olika typer. Kriterierna för anslaget utgår från regelverk på flera olika nivåer.
- *Räntestöd och landskapsborgen för bostadslån* - Anslaget finns på infrastrukturavdelningen men hanteras från 01.04.2024 på finansavdelningen.
- *Elsäkerhet och energi* – Anslaget innehåller kommande utrednings och utvecklingsprojekt inom både gas- och elnätsutveckling. Detta är utöver den huvudsakliga aktiviteten som består av utbildning, information, examensprov och registerhållning samt kontroll av el material.
- *Främjande av hållbar energiomställning* - Anslaget ska användas till grön och hållbar omställning. Kriterierna för stöd är omfattande och EU-finansierat till stora delar.
- *Havsbaserad vindkraft* – Anslaget ska täcka ett prioriterat område för utveckling av angivna områden så att de kan auktioneras ut till projektutvecklare i branschen. EU-medel utgör en stor del av finansieringen även här. Kriterierna baserar sig på regeringsprogrammets mål att starta ut auktioneringen under 2025.
- *Ålandstrafiken* - Anslaget ska täcka driften av Ålandstrafiken. Digitaliseringen av bokningssystem samt utbildning av personal är kostnadsdrivande. Effektivisering av hela bokningssystemet så att allt blir bokad och betalt i förväg är ett av kriterierna som ska uppfyllas. Vi räknar med att intäkterna ska öka och på så sätt jämna ut de ökade kostnaderna för utveckling.
- *Oljeskyddet* – Anslaget gäller för områden inomskärs. Kriterierna är således ändrade. För havsområden har Gränsbevakningen tagit över ansvaret. Vi anser att oljeskyddet bör prioriteras då fartyg som transporterar råolja med ryska intressen utgör en stor risk i våra närområden.

- *Upphandling av sjötrafik* - Anslaget täcker driftprivatiseringen av skärgårdstrafiken. Trafiken finansieras till huvuddel med anslaget. Biljettintäkter utgör ca 6 % av kostnaderna.
- *Upphandling av linfärjetrafik* - Anslaget täcker driften av linfärjor.
- *Verkstad och lager* – Utför reparation och underhåll på landskapets färjor, linfärjor, fordon maskiner och hamnanläggningar. Generellt beräknas verkstad och lager täcka sina egna kostnader med intäkter från tjänster och material som säljs.
- *Drift och underhåll av vägar* - Anslaget täcker de åländska landsvägarnas underhåll.
- *Drift och underhåll av färjfasten* - Anslaget omfattar internhyror till Fastighetsverket. Avgifter för färjfastena i Galtby och Osnäs. Hyra till Verkstads och lagerenheten för ett lagerområde på Möckelö. Drift- och underhållskostnader för broar, bryggor och färjfasten.
- *Ålands Energimyndighet* – Myndigheten ansvarar för systemet för handel med utsläppsrätter.
- *Fordonsmyndigheten* – Har myndighetsansvar för besiktning och registrering av fordon samt förarprovning.

Kostnadsutveckling för politikområde 7

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
70010 Infrastruktur, verksamhet	-2 210 614	-2 326 352	-2 725 000	-2 918 452	-2 988 976	-3 068 783
71000 Planläggning- och byggnad	-16 830	-26 284	-60 000	-61 380	-67 958	-69 453
71500 Stöd byggn relaterade åtg	-783 494	-588 214	-310 000	-280 000	-280 000	-280 000
71510 Räntest o landsb.borgen, bost	-15 097	-613 080	-500 000	-450 000	-450 000	-450 000
72000 Elsäkerhet och energi	19 523	-7 171	-80 000	-94 260	-108 214	-122 474
72010 Främj hållbar energiomställn	-130 769	-218 687	-900 000	-820 000	-820 000	-820 000
72030 Samhällsteknikutveckling	-47 690	-20 154	-160 000	-62 116	-64 187	-66 303
72040 Havsbaserad vindkraft				-1 666 479	-748 605	-663 543
74000 Ålandstrafiken	-392 267	-413 373	-499 000	-508 999	-519 151	-529 512
74500 Oljeskydd	-186 009	-216 432	-188 000	-223 133	-225 040	-228 044
74700 Understöd för övrig trafik	-5 736 350	-5 998 487	-7 450 000	-7 023 450	-7 154 315	-7 311 721
75010 Upphandling av sjötrafik	-17 834 968	-28 924 633	-17 654 000	-18 682 592	-18 732 116	-19 041 924
75030 Upphandling av linfärjetrafik	-2 279 081	-2 351 224	-2 895 000	-2 862 332	-2 900 559	-2 966 074
75100 Varutransporter i skärgården	-320 558	-340 338	-335 000	-340 000	-340 000	-340 000
87300 Verkstad och lager	23 828	237 334	1 000	-33 861	-27 369	-21 151
76000 Understöd kommunalvägar		-217 357	-2 000 000	-1 250 000	0	0
76010 Utg drift o underhåll vägar	-2 643 137	-2 700 485	-7 767 000	-8 090 733	-8 063 097	-8 076 833
76030 Utg underh farleder o fiskefyr	-264 985	-831 198	-415 000	-383 625	-392 065	-400 690
76050 Utg drift o underh färjfast mm	-850 565	-903 064	-2 479 000	-2 811 413	-2 773 636	-2 746 405
87200 Vägunderhållet	22 030	23 723	0	19 592	35 688	43 902
82300 Ålands energimyndighet	253 849	136 643	0	-102 066	-104 152	-106 280
87000 Fordonsmyndigheten	341 725	182 771	-112 000	-315 267	-256 698	-305 997
Totalt	-33 051 459	-46 116 062	-46 527 999	-48 960 566	-46 980 449	-47 571 285

Väsentliga åtgärder som ramen förutsätter.

- Resultatförbättringar inom politikområdet som innebär minskad budgetbelastning om motsvarande 1,1 % årligen

Utöver detta har landskapsregeringen gått in för ytterligare åtgärder för politikområdet. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- Ecodriving
- Turlistor
- Finansieringen och eventuellt införande av utmanarrätt för Fordonsmyndigheten och Ålandstrafiken
- Inkomster för arrenden för allmänna vatten har beaktats för åren 2026 och 2027.

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar uppgående till 4,6 miljoner euro fördelat enligt följande:

Landskapsregeringens åtgärder för ytterligare resultatförbättringar	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
	500 000	1 500 000	2 600 000

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår till 48,5 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 45,5 miljoner euro och för 2027 till 45,0 miljoner euro.

6.9 Politikområde 8 – Ålands hälso- och sjukvård

Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) har som uppgift att i enlighet med LL (2011:114) om hälso- och sjukvård handha den offentliga hälso- och sjukvården på Åland. ÅHS kan sköta sina uppgifter genom att producera vårdtjänster eller genom att köpa tjänster av andra producenter. ÅHS kan även sälja vårdtjänster så länge som myndighetens förutsättningar att fullfölja sina uppgifter tryggas.

Kostnadsutveckling för politikområde 8

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
84000 Ålands hälso- och sjukvård, verksamhet	-90 130 057	-97 510 958	-99 705 000	-102 178 138	-106 605 037	-107 304 686

Resultatförbättringarna beräknas utgöras av följande områden:

Intäkter - En beräknad ökning av intäkterna består till största delen av ökade ersättningar. Under perioden indexeras patientavgifter och högkostnadsskydden ses över med beaktande av effekterna för de grupper man i regeringsprogrammet sagt att ska skyddas.

Personalkostnader - Personalkostnaderna är den största kostnadsposten för ÅHS och står för 57 % av driftskostnaderna. Arbetet med en översyn av såväl linje- som stabsfunktioner har redan startat under 2024. Arbetet med effektiviseringarna framskrider i projektform där ledningsgruppsmedlemmar fungerar som projektägare. Projekten och utredningarna som förväntas leda till effektivisering finns inom digitalisering, dimensionering av verksamheter, omorganisering i syfte att minska antalet förmän och genom det frigöra resurser för patientarbete, fastställande av platsantal och grundbemanning. Det pågår ett omfattande arbete kring

utvärdering av den verksamhet som ÅHS bedriver idag i syfte att arbeta fram alternativa arbetsätt som både på lång och kort sikt kan ge kostnadseffektivitet utan att försämra vårdens kvalitet.

Köpta tjänster - Under senare år har satsningar gjorts med tanke på en tryggad kompetensförsörjning. Effekter ses inom de närmaste åren inom köpta tjänster. Övervägningar behöver göras både medicinskt och politiskt kring vilken vård som i framtiden ska bedrivas på Åland.

Material - Materialkostnaderna beräknas minskas med en ökad upphandling och förbättrade rutiner för inköp. En mer effektiviserad lagerhållning med hjälp av nya lagerprogram av t.ex. vårdmaterial beräknas medföra att ett minskat antal vårdmaterial kasseras och därmed avskrivs.

ÅHS implementerar vårdinformationssystemet VIS under planperioden och med det följer ett årligt effektiviseringskrav om ytterligare 0,7 miljoner euro per år under åren 2026 – 2029.

Utöver detta har landskapsregeringen gått in för ytterligare åtgärder för politikområdet. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- Servicecenter för ekonomi och upphandling

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar uppgående till 0,1 miljoner euro fördelat enligt följande:

Landskapsregeringens åtgärder för ytterligare resultatförbättringar	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
	0	0	100 000

Landskapsregeringens förslag till ramen 2025 för området uppgår till 102,2 miljoner euro. För 2026 beräknas den till 106,6 miljoner euro och för 2027 till 107,2 miljoner euro.

6.10 Ofördelade kostnader

Tjänstekollektivavtalet

Avtalsparterna har i tjänstekollektivavtalet från den 11.01.2023 kommit överens om att harmonisera landskapets olika avlöningssystem fr.o.m. 1.6.2024. Harmonisering innebär att grundlöner, minimigrundlöner och årsbaserade tillägg (erfarenhetstillägg och ålderstillägg) mellan systemen förenhetligas. Det blir grundlön/uppgiftsrelaterad lön med möjlighet till tre erfarenhetstillägg inom de olika avlöningssystemen.

I systemet med sex ålderstillägg kommer en del av ålderstilläggen att bakas in i grundlönen. Allmänna lönetillägget inkluderas i grundlönen och minimigrundlönerna höjs och förenhetligas och blir lika inom landskapsförvaltningen. I tjänstekollektivavtal har tre stycken potter reserverats för detta. Potterna är från 1.1.2020, 1.5.2021 respektive 1.6.2024. Potterna ska betalas 1.6.2024.

JHL

En pott om 2,6 % av grundlönerna betalas fr.o.m. 1.6.2024 då landskapets olika lönesystem harmoniseras. I systemet med sex ålderstillägg kommer en del av ålderstilläggen att bakas in i grundlönen. Det blir grundlön med möjlighet till tre erfarenhetstillägg.

Potter sammanlagt

Eftersom det inte är klarlagt hur kostnaderna kommer att fördela sig per politikområde har ett i detta skede ett ofördelat anslag för de ovanstående pottorna beaktats enligt nedanstående tabell.

	Utfall 2022	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Kommentar
88800 Ofördelade anslag				-4 815 000	-4 910 000	-5 010 000	Moment 39050 i budget 2024

Utöver detta har landskapsregeringen gått in för ytterligare sparåtgärder som i det här skedet inte går att fördela på politikområdena. Detta innebär att man avser att göra en översyn av verksamheterna, utreda effekterna av möjliga resultatförbättringar inom bland annat följande områden:

- AI
- digitalisering
- personalförslagsplan i syfte att stävja ökningen av årsverken
- extern finansiering
- höjd självfinansieringsgrad
- eventuellt införande av utmanarrätt avseende lokalvården exklusive självstyrelsegården, ÅHS och polisens utrymmen

Sammantaget ska åtgärderna inom dessa områden generera resultatförbättringar uppgående till 4,6 miljoner euro fördelat enligt följande:

Landskapsregeringens åtgärder för ytterligare resultatförbättringar	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
	200 000	2 100 000	2 300 000

7 Investeringar

Planerade investeringsvolymen framgår av tabellen nedan.

	Utfall 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
911150 E-demokrati - uppdatering		-450 000	0	0	0
921200 Digitalisering o inform teknol	-249 539	-800 000	-1 000 000	-800 000	-600 000
921500 Kommunikationsverksamh invest		-100 000	0	0	0
925210 Serviceverksamhetsinvesteringa	-65 325	0			
934000 Övriga finansinvesteringar	-444 232	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
934080 Övriga lån	1 874 337	1 700 000	1 551 000	1 531 000	1 528 000
935010 Lån ur PAF-medel	-673 250	-890 000	-1 200 236	-1 740 201	-1 852 840
939000 It-systemanskaffningar	-77 792				
944000 Naturskyddsområden	-314 797	-725 000	-600 000	-600 000	-600 000
954000 Inköp av konst	-27 214	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
954010 Kultur o museiverksamh invest.	-308 802	-190 000	-320 000	-320 000	-315 000
974500 Oljeskyddsinvesteringar		-30 000	-100 000	-100 000	-100 000
975000 Fartygs- o färjinvesteringar	-373 467	-250 000	-3 440 000	-951 000	-690 000
976000 Infrastrukturiinvesteringar	-22 047 512	-18 200 000	-23 000 000	-15 000 000	-10 000 000
982500 Ål Polismyndigh,investeringar	-53 592	-245 000	-330 000	-250 000	-250 000
984810 ÅMHH-investeringar		-50 000	0	0	-50 000
984820 ÅMHH laboratorium investeringa		-70 000	-74 000	-60 000	-100 000
985000 HPÅ investeringar	-427 540	0	-100 000	-100 000	-100 000
985200 Musikinstitutet investeringar		-60 000	0	0	0
985500 Ål Gymnasium investeringar	-101 164	-200 000	-150 000	-200 000	-100 000
985600 Ål sjösäkerhets centr investe	-24 049	-170 000	0	0	0
986000 AMS investeringar	-162 760	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
986500 Fiskevårdscent Guttorp invest		-150 000	-60 000	0	0
987000 Fordonsmyndigh invest.	-165 671	-820 000	-800 000	-700 000	0
987300 Verkstad o lager			-215 000	-60 000	-175 000
984000 ÅHS	1 401 049	-3 256 000	-1 475 000	-1 550 000	-1 060 000
	-22 241 319	-26 081 001	-32 438 236	-22 025 201	-15 589 840

Utöver det som ingår i tabellen avser landskapsregeringen anhålla att lagtinget i enlighet med 50 § i självstyrelselagen lämnar en framställning om extra anslag till Ålandsdelegationen för att finansiera nyanskaffningarna av tonnage till skärgårdstrafiken. Den totala investeringsvolymen för nyanskaffningarna är i storleksordningen 110 miljoner euro.

Investeringarna innefattar tre färjor för frigående färjetrafik samt två linfärjor. Dessa investeringar utgör enligt landskapsregeringens bedömning såpass stora engångsutgifter att de inte rimligen kan finansieras med budgeten för landskapet Åland. I enlighet med detta och eftersom anhållan om extra anslag föreslås göras på hela investeringskostnaden har varken investeringskostnaderna eller avskrivningskostnaderna tagits med i rambudgeten för dessa investeringar. En omställning till klimatanpassad skärgårdstrafik kräver därutöver en anpassning av trafiksystem och tonnage.

8 Landskapets likvida ställning

Föreliggande budgetförslags inverkan på de likvida medlen framgår av nedanstående sammanställning. Om förslaget fullt ut skulle förverkligas under planåren medför det ett finansieringsbehov om närmare 90 miljoner euro, varav ca 70 miljoner euro hänför sig till investeringar och övriga balansposter.

Finansieringsanalys plan 2025 - 2027

(miljoner euro)	Budget 2024			
	inkl. åb 1	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027
Kassaflödet i verksamheten	3	-11	-4	-2
Kassaflödet för investeringarnas del	-28	-32	-21	-14
Kassaflödet för finansieringsdel	0	-1	-1	-1
Förändring av likvida medel	-25	-44	-26	-18

Med beaktande av budgeten för år 2024 inklusive ändringsbudgeter och planen för åren 2025 - 2027 jämfört tidigare budgeter och beslut kan landskapets likvida medel sammanfattas enligt nedanstående översiktstabell. Av tabellen framgår att det under år 2025 torde uppstå behov av intern eller extern upplåning. Eventuella fullmakter för upplåning tas upp i respektive årsbudget.

Likvida medel för landskapsregeringen	Förverkligat	Prognos	Plan	Plan	Plan
(Miljoner euro)	31.12.2023	31.12.2024	31.12.2025	31.12.2026	31.12.2027
Landskapsregeringen	54	10	-34	-60	-78
Landskapsregeringen reservering av penningautomatmedel för tredje sektorn *)	20	30	30	30	30
Sammanlagt	74	40	-4	-30	-48
*) medel motsvarande reservering av penningautomatmedel för tredje sektorn (budgeterna för åren 2014, 2023 och 2024)					
Observera att Fastighetsverkets likvida medel inte ingår i tabellen					

9 Förslag till lagtingsbeslut

Men hänvisning till ovanstående får landskapsregeringen vördsamt förslå att lagtinget antar följande förslag till budgetpolitiska mål för åren 2025 - 2027.

- ett överskottsmål som innebär att Ålands budget ska uppvisa ett nollresultat senast år 2030 (kapitel 4.1)
- fastställer kostnadstaket för Ålands budget till 382,2 miljoner euro för 2025 (kapitel 4.2.1)
- fastställer kostnadstaket för Ålands budget till 381,0 miljoner euro för 2026 (kapitel 4.2.2)
- fastställer kostnadstaket för Ålands budget till 385,9 miljoner euro för 2027 (kapitel 4.2.3).

Mariehamn den 7 maj 2024.

Lantråd

Katrin Sjögren

Minister

Mats Perämaa